

Ann-Elisabeth Knudsen

BØRNS HJERNER

Hjerne, leg og dannelse i dagtilbud - og et opgør md tvangsmodning af børn.

Dafolo 2019

Pris: 240 kr.

En spændende bog, der udkommer på det rette tidspunkt, hvor der er megen fokus på førskolebørn og deres pasningstilbud her i landet og mindre på, hvordan man stimulerer børnene på en kvalitativ god måde.

Bogen sætter fokus på hjerners udvikling og hvad et barn er modent til i forbindelse med hjernens udviklingskraft og potentialer. Som samfund, som professionelle og som forældre skal vi blive bedre til at møde børnene, der hvor de er i deres udvikling - netop nu. Bogen peger også på, at der er masser af dokumentation for, at det er de små børn / de små hjerner, der skal investeres mest i. Tidlig indsats- bedre fremtid.

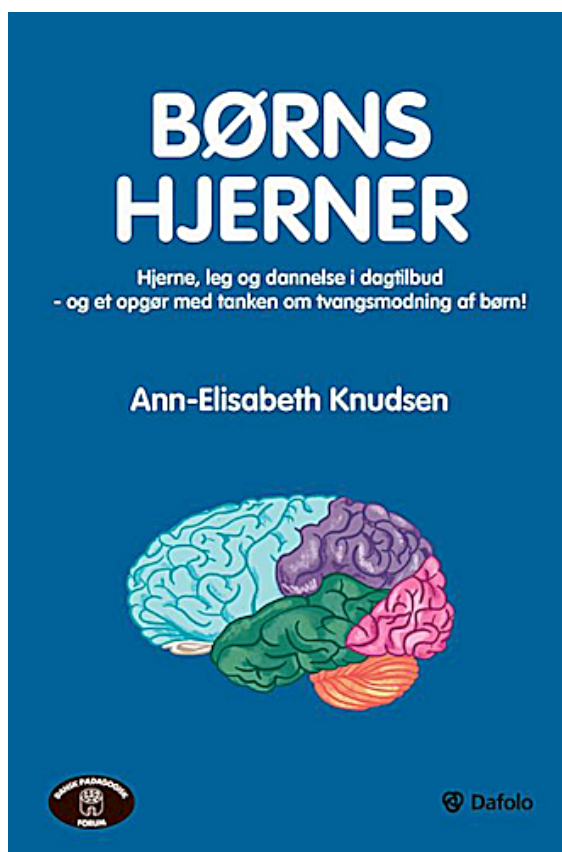
Bogen er delt op i, hvad hjerner kan på forskellige alderstrin: 0-2 år / 3-4 år / 5-6 år. Selv om bøger, der beskriver hjerneudvikling kan være skrevet på et indviklet sprogligt niveau, så gælder det på ingen måde denne bog.

Jeg bemærker, at der flere gange i bogen tales om den *professionelle pædagog*, der skal skabe de bedst tænkelige muligheder i miljøet, således at der skabes optimale udviklingsmuligheder for hjernen. Relationer, leg, kommunikation og anden stimulation bygges ovenpå underliggende neurale strukturer, hvilket giver mulighed for optimal pædagogisk stimulation med understregning af, at det at fokusere på specielle kompetencer skal tilpasses hjernens udvikling. Overstimulering af barnet kan fremkalde stresslignende reaktioner i hjernen.

I forbindelse med de for nyligt viste glimt i TV fra enkelte daginstitutioner, skal det understreges, at selv meget unge børn kan skelne mellem, hvilke voksne man kan stole på og hvilke, man bør undgå. Hvis det lille barn lukker af for situationer, det vil undgå, så lukker hjernen også af for glæde, kærlighed og tillid. Så mangelfulde relationer har katastrofal indvirken på hjernens udvikling. Børns sanser rapporterer til hjernen om omgivelser, miljø og erfaring og disse input stimulerer det neurale netværk. Det giver således god mening at have ekstremt meget fokus på barnets tryghed og følelsesmæssige udvikling - ikke mindst i de første 2 leveår.

Et helt kapitel handler om legens betydning for de 0-6årige. Og forfatteren peger på, at børn der har leget, har større chancer i livet end 4årige, der kan læse. Så leg er vigtig for optimal læring, samtidig med at forfatteren konstaterer, at børn leger meget mindre nu end tidligere. For slet ikke at tale om at sidde stille. Her findes en fantastisk tegning af, hvordan en hjerne ser ud, når man sidder stille og efter 20 minutters gang.

Der er virkelig et spændende fokus på leg, hvor der også fokuseres på fri leg og tumleleg. Det er også vigtigt, at den voksne er i stand til at igangsætte lege, som passer til barnets udvikling, så *kvaliteten*, jeg gentager *kvaliteten* hos den voksne, er vigtigere end *kvantiteten*. Og når man ser på de forskellige legemuligheder, så er det vigtigt, at den uddannede pædagog er "klædt på."

Der er i bogen fokus på, at når hjernen "skal lære", skal barnet lege, men naturligvis forskellige lege efter alder. Det lille barns hjerne er prædisponeret for sprog. Når det lytter til historier, sker det primært med venstre hjernehalvdel, men når det handler om at forstå historiens følelsesmæssige og sociale indhold, sker det primært med strukturer fra højre hjernehalvdel. Så små børn har brug for både at få læst og fortalt historier, i sidste tilfælde med mimik og kropssprog.

Bogen lægger megen fokus på læring, men det handler om "legende læring". Bemærk at det pædagogiske læringsmiljø er til stede hele dagen og ikke kun ved planlagte aktiviteter om formiddagen. Men som grundlag for denne læring skal der skabes et følelsesmæssigt fundament, hvor det også er i orden at fejle. Det 3-4årige barn har brug for voksne, der samarbejder, fremfor voksne der blander sig. I bogen gives der fine eksempler på, hvad "legende læring" fører med sig sammenlignet med "instruktionspædagogik." Igen understreges det, at pædagogens kompetence, erfaring og uddannelse er vigtig set overfor børns udvikling.

De 5-6årige bliver bedre til at skelne mellem fantasi og virkelighed og igen påpeges det, at børns hjerner lærer mest via "legende læring," når det handler om understøttelse af kognitiv og kreativ tænkning. Og her gives et sjovt eksempel på de to forskellige læringsstile og her kommer så lige et hip til politikere, at man ikke bare skal træne børns svage punkter, men komme dem i møde på en anden måde end der, hvor vanskelighederne er.

Tumlelege handler om mere end blot motorik, idet disse lege hører under det subcortikale niveau i hjernen, hvor det limbiske system aktiveres. Og det understreges igen, at bedre normering skal tolkes som *uddannede pædagoger*. Her er det også vigtigt med stor faglighed, når det handler om at få børn i leg, også for dem, det er svært for. Spændende er det, at der er forskel i synapsetæthed hos rotter alt afhængig af, om mange rotter leger sammen eller blot to.

Bogens sidste kapitel handler om dannelse - praktisk hjernegymnastik og filosofi med børn, hvor det meget drejer sig om et undersøgende fælleskab, hvor man kan undre sig sammen, vente på sin tur, lytte til hinanden, forholde sig til andre børns synspunkter, at føle den indre fortælling og indre fortolkning, at kunne sætte sig ind i andres sted.

Denne form for filosofi handler om at skabe et meta-niveau og behøver ikke at være svær, hvis der er bevidste voksne omkring børnene. Det handler om at stille de rigtige spørgsmål:

- Hvordan
- Hvorfor
- Hvornår
- Det er en god måde at se på
- Kan man det som prinsesse?
- Interessant med din måde
- Hvad vil du gøre hvis.....

Her gives konkrete eksempler på små historier på 4-8 linjer, der på en god måde lægger op til denne filosofiske måde at arbejde på. Eller hvordan børn kan skifte siddeplads på et tæppe alt efter, hvad man tænker. Her lærer man at rose børns arbejdsproces i stedet for deres præsentationer.

Bogen fokuserer på en fascinerende måde på, hvordan man støtter børn i at udforske, skabe og eksperimentere. Der gives konkrete eksempler på, hvordan børn, der har leget med legetøj og som blev opfordret til divergent tænkning, klarer sig flot i forhold til børn, der blot skulle lægge puslespil.

Så man kan ved at læse dette kapitel se korrelationen mellem, hvordan den "frie leg" og "guided leg" først danner basis for forestillingslege, fantasilege og theory of mind, hvorefter samme forestillingslege giver grobund for divergente problemløsningskompetancer.

Denne bog belyser på en fantastisk måde, hvordan den voksne med udgangspunkt i børneperspektiv og hjerneudvikling skal kunne bevare og fremme børns naturlige evne til at undre sig, at ville vide og tænke sig om og stille spørgsmål uden at være bange for at fejle.

Uddannede, engagerede voksne, der formår at få børns tænkning til at blomstre og som kan understøtte de kognitive færdigheder, er vigtige for gode, rationelle og empatiske beslutninger.

Der er rigtig mange, der har brug for at læse denne bog. Pædagoger under uddannelse, pædagoger der står midt i småbørnsverdenen, pædagogiske konsulenter, der skal støtte andre i børnearbejdet og hvorfor ikke også forældre?

Men måske i særlig høj grad de politikere, der ser kæmpe demonstrationer lige nu, der siger: hvor er der en voksen?

Bogen og jeg siger: hvor er der en kompetent voksen?

En let læst bog, som giver stof til eftertanke og viden og vilje til at tænke på nye og for småbørn ekstremt vigtige måder. Det handler nemlig om hele deres fremtid.

NB: til de konsulenter, der arbejder med børn med høretab. Det handler om mere end blot at udvide ordforråd. Det handler om at få børn til at tænke og filosofere.

Birgitte Franck